

Broj 125. listopad, 2019.

GLASNIK

Kotorvaroškog kraja

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www.kotorvaroskadolina.com

Redakcija: **Viktorija Barišić, Luca Koroman, fra Anto Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko Bandalo, fra Zoran Mandić, fra Stipo Karajica, fra Stipo Marčinković**

Glavni urednik: **Fra Zoran Mandić**

Tehnička obrada: **Viktorija Barišić**

Tiraž: **300 primjeraka**

Tiska: "JU Centar za kulturu, sport i informiranje" Kotor varoš

Časopis izlazi dvomjesečno

CIJENA: 2 KM

Bože, gdje si ti u mom životu?

Bog često sebi u našem životu odabire divna skrovišta; tamo gdje ga ne bismo naslućivali: neku bolest, osamljenost, bolna spoznaja naših granica, siva svakidašnjica, teret neka čovjeka...neka odluka, neki susret, neka čežnja...On se skriva, a mi smo pozvani da ga tražimo. Gdje god se krio, uvijek nam je blizu! Počnem li ga tražiti, on će mi dati znak, tek površni, što se pojavi samo za trenutak; za jedan sićušni trenutak on odaje sebe...Znakovi što nam ih on daje upustimo li se u traganje za njim, tu, gdje se on skriva u našem životu, ti znakovi-kako oni izgledaju? Ja to ne znam ali vjerujem da imaju nešto zajedničko s nekom vrsta mira koji ulazi u nas u trenutku kada ih primamo.

Johannes Bours

Fra Zoranov jubilej

Gospojina je sve bliže. Nakon nje će i Rokovo. Opet će Varoš živnuti. Kao i svake godine u to vrijeme. Na tren, na nekoliko dana barem, grad će ispuniti strani, ali ne tuđi svijet. Na nekoliko dana opet će grad ispuniti strani domaći ljudi. Na svakom koraku netko će nekoga moći sresti, na svakom raskrižju, na svakom susreću naići će netko poznat koga se uobičajeno viđa tih dana u rodnom gradu i zavičaju.

Zadnjih godina, tih dana osim onih uobičajenih misa za Gospojinu i Rokovo bude i jedna fešta. Tako evo već četvrtu godinu uglavnom nedjelju pred te velike i svete dane u našoj ljepotici priređuje se svečanost. Tako je nakon pokojnog fra Marka, zatim fra Pere i fra Stipe, fra Vinka, fra Jure Stipića došao red na fra Zorana. Ove je godine 25 godina od ređenja našega župnika fra Zorana. Toliko je godina prošlo i od njegovih mladih misa. Naime, kako nije mogao te ratne 94. slaviti svoju mladu misu u rodnom kraju, u rodnom gradu i rodnoj župi ovdje u Kotor Varošu, najprije je 10. srpnja 1994. proslavio u Jastrebarskom, župa Petrovina gdje su izbjegli njegovi roditelji, a zatim dva tjedna poslije i u župi svetog Juraja u Vitezu gdje je kao mladomisnik određen na službu. Vitez je na kraju jedina župa izvan jajačkog samostanskog distrikta u kojoj je fra Zoran službovao. Dakle, poslije trogodišnje službe u Vitezu, uslijedile su trogodišnja vikarska služba u samostanu Jajce, zatim trogodišnja služba župnog vikara u Kotor Varošu, pa devet godina u župi svetog Ive u

Podmilačju. Prije povratka u rodni kraj, i preuzimanja župničke službe u Kotor Varošu, bio je četiri godine gvardijan u samostanu svetog Luke u Jajcu.

Dakle, onog nevjerojatno vrelog vikenda pred Gospojinu, u nedjelju 12. kolovoza u župnoj crkvi u Kotor Varošu proslavili smo 25 godina svećeništva našega fra Zorana. Taj svoj mali jubilej proslavio je slaveći končano mladu misu ovdje u kotorvaroškoj ljepotici, dakle dvadeset pet godina kasnije, uz koncelebraciju desetak svećenika među kojima se bili njegov mladomisnički kolega fra Filip Karadža kao i njegov novi kum fra Juro Tokalić. Propovjednik je bio fra Stipo Karajica, a u propovijedi je naglasio ulogu i značenje svećenika danas.

Akustičnost crkve isprobao je zbor iz Jajca, i tako utkale jednu dodatnu estetsku notu u svečanost prilike. Crkva je bila opet puna. Orila se pjesma i molitva iz grla nazočnih. Nakon svete mise uslijedila je fešta pod šatorom koji je postavljen ispred crkve. Gotovo osamsto ljudi blagovalo je i nakon svete mise na prigodnom ručku. Zabavu je uvećao popularni pjevač Duško Kuliš svojim prepoznatljivim glasom i pjesmama koje ne prestaju.

Neka našega fra Zorana ruka Božja vodi i prati u njegovom daljem svećeničkom hodu i poslanju. A Bogu hvala na još jednom pamćenju vrijednom događaju i slavlju.

Proslava Gospojine i Rokova u Kotor Varošu u BiH

U župi Sokoline u Kotor Varošu u BiH svečano je proslavljeno Uznesenje Blažene Djevice Marije na nebo, koje kotorvaroški vjernici nazivaju Gospojina. Misno slavlje na prvi dan trodnevnice predvodio je fra Petar Karajica, ravnatelj Kruha sv. Ante u Sarajevu. Koncelebrirao je župnik župa kotorvaroške kotline fra Zoran Mandić koji je predvodio misno slavlje drugog dana trodnevnice. Trećeg dana trodnevnice misno slavlje predvodio je opet fra Petar Karajica, a koncelebrirali su župnik fra Zoran, župnik župe Rotterdam u Nizozemskoj, fra Mišo Sirovina i ravnatelj Katehetskoga ureda Banjolučke biskupije vlč. Marko Vidović. Na misi je bilo oko 250 vjernika.

Na Gospojinu je jutarnje misno slavlje predvodio komunikolog vlč. dr. Slavo Grgić, a središnje, pučko misno slavlje predvodio je fra Mišo. Koncelebrirali su fra Zoran i fra Petar. U misnom slavlju sudjelovalo je oko 2500 vjernika.

Fra Mišo je u propovijedi istaknuo kako je u katoličkom kalendaru najviše dana u kojima se štuje i časti Blažena Djevica Marija. Njezino uznesenje na nebo nazivamo Velika Gospa. Međutim, današnje Evanđelje ne uzdiže nas na nebo, ono nas prizemljuje, vraća nas u svakodnevnicu. Ono govori o susretu dviju trudnica. Jedna je to postala prerano, a druga prekasno. Obje su zatrudnjele neočekivano. Marija je spremna ostati kod Elizabete tri mjeseca. Čim je došlo do susreta, Elizabeti je zaigralo čedo u utrobi. Jer, susret rađa radost, stvara sreću. Riječ sreća je i izvedena od riječi susret. Sretan je onaj koji se susreće. Stoga bi bilo dobro i poželjno promisliti o svojim susretima. Koliko ih donosi sreću? Što je s neželjenim susretima? Što je sa susretima s onima koji su nas otjerali odavde? Možemo li mi odgovoriti u duhu Isusovoga zlatnoga pravila pa njima učiniti ono što smo u vrijeme rata priželjkivali da i oni nama učine? Zbog svega onoga što nas je snašlo u nedavnoj prošlosti, možemo li biti jači od osvete i manji od ponosa te svjetliji od mraka i blaži od gorčine? Možemo li se prisjetiti zajedničkog puta i zajedničkih akcija? Ovdje je uništena prošlost. Varaju se oni koji misle da je ovdje uništena budućnost. Ne, budućnost je preživjela, ali je promijenjena. I moguće je da bude još jača.

Ovom zemljom ovladala je atmosfera proistekla iz rata. Najvažnije je bilo ubiti nadu i utjerati strah od budućnosti. U ovoj zemlji ljude se učinilo suvišnima. I još uvijek čini ih se suvišnima pa i opasnim za vlastiti narod. A mi smo opet ovdje. Trebali bismo biti ponizni i maleni, prizemni, ne zanositi se. Povijest nas uči da nijedno zlo nije vječno. Mijenjale su se geografije i demografije, vlasti i ideologije. Sve je imalo rok trajanja. I kretalo bi se otpočetak. U tom hodu ne bi trebalo birati put mržnje i osvete nego put pouzdanja u Boga, evanđeoski put. Marijin život i njezina budućnost bili su određeni činjenicom da je zatrudnjela. Bog je bio nazočan u svakom trenutku njezina života. Stoga je ona bila Škrinja Saveza, Škrinja Zavjetna, Kovčeg Saveza. Taj Kovčeg Saveza veže se i uz Mojsija, uz Stari Zavjet. U njega je bilo pohranjeno ono najdragocjenije što postoji u židovskoj vjeri. Nosili su ga svećenici kroz pustinju. Unutra su bile ploče s Božjim zapovijedima, kao i štap Aronov. Kovčeg je završio u Salamonovu hramu, u Svetištu, gdje je bio prostor za Svetinju nad Svetinjama. Ne postoji ništa dragocjenije u Starom Zavjetu od Kovčega Saveza. Ne postoji ništa približno dragocjeno njemu. Stoga je i pohranjen tamo gdje je Svetinja nad Svetinjama. I kad se u posljednjoj biblijskoj knjizi kaže za BDM da je ona Škrinja Zavjetna, Kovčeg Saveza, onda to znači da je ona Svetinja nad Svetinjama. Ona nosi svu bit vjere. U njoj su svi Savezi sklopljeni s Bogom. A kakvi su se ovdje savezi sklapali? Rezultat takvih saveza su potpuno prazna župa Sokoline. Umjesto s Bogom čovjek je u napasti sklapati saveze s Đavlom. O tome nam govori početak Biblije. Uzajući se u Majku Božju, trebali bismo ostati vjerni Savezu s Bogom. Naše kršćanstvo ne bi smjelo biti samo neki folklor. Ono bi moralo biti nešto što nas obilježava u svakodnevnicu, pa i kroz susrete, kako s najmilijima tako i s neprijateljima, rekao je fra Mišo.

Istoga dana večernju misu uočnicu na Rokovu groblju predvodio je jajački gvardijan fra Vinko Marković. Koncelebriralo je više svećenika. U misnom slavlju sudjelovalo je veliko mnoštvo Kotorvarošana koji su u Domovinskom ratu protjerani sa svojih ognjišta.

Na blagdan sv. Roka jutarnju misu predvodio je župnik župe Gračac fra Anto Šimunović, a središnje misno slavlje predvodio je fra Mišo. Koncelebriralo je trinaest svećenika. Među njima je bio ovogodišnji kotorvaroški mladomisnik i tajnik vrhbosanskoga nadbiskupa i metropolita kardinala Vinka Puljića vlč. Štefan Marković. U misnom slavlju sudjelovalo je nekoliko tisuća prognanih kotorvaroških Hrvata te vjernika banjalučkoga i jajačkoga kraja. Četvorica mladih muškaraca iz Podmilačja, pješačeći šezdesetak kilometara preko obronaka Ranča i Vlašića i dubokog kanjona rijeke Ugar, donijeli su na Sokoline i Rokovo groblje hodočasnički križ kojega su Kotorvarošani za Sv. Ivu odnijeli u Podmilačje, idući istim putem. Križ su predali fra Miši koji je s Križem blagoslovio sve nazočne.

Fra Mišo je u propovijedi istaknuo zanimljivost, pravo čudo da u jedno malo oko stanu tisuće ljudi i cijeli krajolik u kojemu se ljudi nalaze. A koliko tek onda može i mora stati u ljudsko srce? Potom je nastavio kako su najstariji

stanovnici nekog mjesta stara kamenja. I ovdje u ovom groblju sv. Roka postoji jedan kamen. Onoliko koliko je taj kamen ovdje, toliko otprilike dugo tu su ljudi koji su se molili, a i danas mole na tom kamenu, noseći njegove komadiće svojim kućama. Dolazili su, obilazili su, zavjetovali se, molili su se. Naša prva asocijacija uz kamen je da je to nešto čvrsto, snažno. A naša prva asocijacija uz vjeru je pouzdanje. Ono je najbolje kad je čvrsto i snažno.

I ovaj svijet ovdje oduvijek ima snažnu vjeru i čvrsto pouzdanje u Boga i svetoga Roka. U pročitanoj odlomku Evanđelja spominje se kamen, stijena. Isus sv. Petra naziva stijenom na kojoj će sagraditi svoju Crkvu koju ni 'vrata paklena' neće nadvladati. Hodočasnici u Svetoj zemlji obilaze mjesta u kojima se Isus rodio i gdje je živio: Betlehem, Nazaret, Kafarnaum, Galilejsko jezero, Jeruzalem, kao i mnoga druga mjesta koja se, zbog ograničenosti vremena, ne mogu obići. Jedno od takvih mjesta zove se Cezareja Filipova koja se spominje u današnjem Evanđelju, a nalazi se na sjeveru Izraela. Tu izvire rijeka Jordan u kojoj je Isus kršten. Prije nego će otići u Jeruzalem, gdje će ga ubiti, Isus je uzeo svoje učenike i, kako bi ih nešto upitao, odveo ih je skoro na izvor rijeke Jordana. Tu je veliki klanac u kojemu rijeka Jordan huči, tu su velike stijene u kojima su bile niše s likovima poganskih bogova. Tu su ljudi prinostili žrtve svojim bogovima. Žrtvovali su ono što im je najdragocjenije, a to su djeca. Djecu bi se žrtvovalo bogu koji se zvao Moloh. Na to mjesto Isus dovodi svoje učenike i pita ih što ljudi kažu tko je on i što oni, njegovi učenici kažu tko je on? Petar Isusu na grčkom jeziku kaže da je on Hristos. Hebrejski je to Mesija, a hrvatski se kaže Pomazanik. Od te riječi dolaze riječi Krist i kršćanin. S tim je Petar označio Isusa kao jedinoga pravoga i utjelovljenog Boga. Isus Petru objašnjava kako ga je sam Bog nadahnuo da ga tako označi. To je prava i čvrsta vjera, poput kamena, stijene. I na takvoj vjeri Isus će sagraditi svoju Crkvu koju ni 'vrata paklena' neće nadvladati. Isus je kršten na rijeci Jordanu. I mi smo svojim krštenjem postali djeca Božja kako ne bismo bili zavedeni od krivih bogova i kako ne bismo bili žrtvovani tim krivim bogovima. Zvuči to strašno što su ljudi nekada davno žrtvovali djecu bogovima. A djecu se i danas žrtvuje krivim bogovima. To može biti moje slobodno vrijeme, moj život, moja bolja budućnost. Ne žrtvuju li se danas djeca u abortusima? Za nas je važno kako je Isus rekao Petru da je on stijena, to jest sigurni i zaštićeni prostor. Oni koji se budu krstili u Isusovo ime bit će dio te stijene, bit će u

toj i na toj stijeni, bit će zaštićeni i oslobođeni od svega poganskoga. Nažalost to nije uvijek tako bilo. Svjedoci smo kako su se i u našoj Katoličkoj crkvi događala razna zla. Činili su ih, nažalost, oni koji su imali ključeve tog zaštićenog prostora, koji su ga mogli otvarati i zatvarati kao i sv. Petar. Umjesto da uvode ljude u zaštićeni prostor, oni su ih tamo zatočili.

Umjesto da su ljudi bili oslobođeni od Zla, bili su mu izloženi. Umjesto da budu spašeni, bili su zlostavljani. Vrlo je važno da je papa Franjo iznio to na vidjelo. Na području Rame ima spomenik Divi Grabovčevoj koja je zaštitnica nevinosti djevojaka. Kraj tog spomenika napisano je: „Zlo u tami ima oči, na svjetlu oslijepi“. Tako se desilo sa zlom u Crkvi koje je papa Franjo iznio na vidjelo. Prestalo je. To zlo je kao pokvarena voćka na dnu košarice s voćem. Ako se takva voćka ne uoči i na nju se ne ukaže, sve pokvari. A kad se uoči i na nju ukaže, njezino djelovanje nestaje i prestaje. U vrijeme sv. Roka (1348.-1376.) po Europi je vladala kuga zbog koje je umrla jedna trećina ondašnjih Europljana. Posebna kuga našeg vremena je kuga laži. Prema Bibliji Sotona, Đavao je otac laži koji se uvuču u sve. Stoga bismo se ovdje mogli moliti sv. Roku da oslobodi od kuge laži našu Crkvu i naše obitelji, naša prijateljstva i međusobne odnose. Zlo, ta vrata paklena, uvijek će htjeti nadvladati Crkvu Kristovu, ali je neće nadvladati. Svugdje tamo gdje se na bilo koji način ubija čovjek i ljudski život, osobito gdje se ubijaju djeca, tamo je Cezareja Filipova, tamo je izvor rijeke Jordana, tamo je pakao. U takvim mjestima i situacijama potrebno je moliti se sv. Roku. Bosna i Hercegovina je hodočasnička zemlja. Sv. Rok je bio zaštitnik hodočasnika, što je i sam bio. Kada papa Franjo dolazi u neka hodočasnička mjesta kao što je Fatima, papa tamo ljubi tlo, jer je ono sveto. I ovo mjesto i ovo tlo je sveto i tako se ovdje trebamo ponašati, kao što su to činili i naši pradjedovi. Kad se Isus s učenicima vratio iz Cezareje Filipove do Jeruzalema, bio je uhvaćen, zatočen i mučen. Sv. Petar se prepao jedne obične sluškinje. Zatajio je Isusa govoreći da nije Galilejac.

S tim je poništio sve ono što je bio. Ima i među nama onih koji zataje ovo svoje mjesto i svoje podrijetlo. Kad nas se npr. pita odakle smo, kažemo da smo iz Hrvatske. Svaki put kad tako kažemo govorimo poput sv. Petra da nismo Galilejci, izdajemo svoj zavičaj, prešućujemo svoje ovdašnje kršćanstvo i svoju ovdašnju povijest koja je bila teška i mukotrpa i koju su naši pradjedovi sa svojim ujacima,

fratrima živjeli i gradili osam stoljeća. Oni su sv. Roka donijeli ovdje da ga časte i da mu se mole. Oni su, između ostaloga, sačuvali život i katoličanstvo u ovoj zemlji. Sve će to postojati dokle god ne bude zaboravljen onaj kamen i priča o ovome mjestu. Na jednom bojištu bilo je teško ranjenih i poginulih.

Zapovjednik je ostalima naredio povlačenje bez izvlačenja poginulih i spašavanja teško ranjenih. Jedan od vojnika koji se povukao rekao je zapovjedniku da on mora ići po svoga teško ranjenog prijatelja. Zapovjednik mu je to zabranio, ali ovaj nije htio poslušati njegovu zapovijed. Otišao je po prijatelja te je i sam bio ranjen. Donio je prijatelja koji je već bio mrtav. Zapovjednik ga je prekorio govoreći da je bilo besmisleno to što je učinio. Ovaj je odgovorio da nije bilo besmisleno jer je prijatelja zatekao živa. Prijatelj mu je rekao: „Znao sam da ćeš doći“. „Ovdje sam osjetio prvu tišinu i čuo prve riječi. U ovom mjestu sam prvi put zaplakao i prvi put se nasmijao. Ovdje sam prvog leptira hvatao i prvu krijesnicu uhvatio te prve zvijezde gledao. Ovdje sam prvu

vočku ubrao i prvu vočku ukrao. Sve u životu prvo napravio sam u ovome mjestu. I većina vas je isto to napravila. Ako se osvrnete u to vaše oko i u to vaše srce, pa i u vaše uho, tu može puno toga stati. Može stati sva ljepota ovog mjesta i ovih prostora. Dopustite da vam ovaj kamen, ovi grobovi i ovi križevi govore. Oni će vam uvijek sa zahvalnošću reći: „Znali smo da ćete doći“, rekao je fra Mišo.

Na svim misama u Sokolinama i na Rokovu groblju liturgijsko pjevanje predvodili su domaći pjevači.

Uoči Gospojine u Zabrđu je šest ekipa odigralo malonogometni turnir na kojemu je pobijedila ekipa 'Župni ured'. Ekipa su odigrale turnir i na Rokovo u Podbrđu gdje je pobijedila ekipa 'Majo dom'. U Kotor Varošu je prije Domovinskog rata živjelo oko jedanaest tisuća Hrvata, a sada ih je tamo tek oko dvije stotine i pedeset, uglavnom onih starijih. Mnogih sela više nema, kao i cijele župe Sokoline.

Stipo Marčinković

Milost na milost

Narod nije narod bez zajedništva, osjećaja pripadnosti i privrženosti. Kada ima tog osjećaja ima i okupljanja. A narodna nošnja na okupljanju većinom označava svečanost trenutka. Barem je tako bilo u vremena naših starih kada je misarska odjeća bila izdignuta od ostale. Uočiti u današnje vrijeme

hodočašćenje u narodnoj nošnji, makar bilo kratko, siguran je znak veće svečanosti. Gospin rođendan, jedan od samo tri rođendana u katoličkom kalendaru, takav je događaj.

Budući da Gospod neumorno gradi i sabire raspršene sinove i kćeri (usp. Ps 147,2) ove godine u župi Kotor Varoš po jednomu mladiću okuplja veći broj vjernika, vjerojatno i ponajveći nakon rata, na proslavi Odvjetnice župe. Kako je taj mladić prije nekoga vremena rekao „Evo me, mene pošalji“ (Iz 6,8), tom prigodom slavio je i svoju mladu misu (lat. *missus*: poslan). Rođeni je on Zagrepčanin koji ni dana ranog djetinjstva nije proveo u ovome gradu. Ali, sazdan je i on od ove grude preko svojeg oca i majke, baka i djedova. Stipo, Štef, Štefan, odaziva se on na svaku inačicu svoga imena, sigurno i još poneku ovdje nespomenutu. To kraljevsko bosansko ime dano je i ovom potomku obitelji Marković, bogate sinovima i kćerima. O svome porijeklu i životu iznio nam je snažno svjedočanstvo u kojemu je naglasio neprestano traganje za višim smislom, govoreći o stranputicama koje su se činile zamamne (na što se među vjernim pukom, naviklim na ispovijesti, moglo čuti i „Aj'm'Is' o ti reci“), želji za pripadanjem, borbama sa autoritetom, odbijanju poziva, nalasku zajednice, odlasku od

doma, rastu i sazrijevanju vjere, misionarskom djelovanju čak i u Srbiji... Praćen molitvom najbližih našao je put do Krista. Posebno je tu naglasio ulogu svoje bake Mare koja mu je priznala da ga je izabrala među unucima i za njega molila da postane svećenik, a u trenucima kada ju je molio da to prestane ona je molitvu samo pojačavala. Još jednom se u svijetu očitovala snaga ustrajne molitve pobožne žene. Valjalo je, dakle, prvo da prođe kroz slabosti da bi se očitovala u njegovu životu snaga Kristova prema riječima sv. Pavla "Dosta ti je moja milost jer snaga se u slabosti usavršuje." (2 Kor 12,9). Štefanovo mladomisničko geslo „Doista, od punine njegovesvi mi primismo, i to milost na milost.“ (Iv 1,16) to i pokazuje.

A da nije sam, već da ima braću, premda nije „manji brat“ vidjelo se i prema suslaviteljima svete euharistije fra Jurom, fra Petrom, fra Vinkom i fra Zoranom. Slavlje mlade mise u rodnoj župi sv. Obitelji u Zagrebu razlog je dijelom manjega broja vjernoga puka na ovoj katorvaroškoj. Složnih glasova ipak nije manjkalo pa se pjesmom molilo i hvalu Bogu dalo. Po blagovanju za Kristovim stolom uslijedila je i okrjepa za bratskim stolom. Svi misari bijahu dostojni skupa se još proveseliti i nazdraviti s našim mladomisnikom. Malo pjesme, malo kola, čašica razgovora, pokoja anegdota pa na sve to i fra Perina odmjerena prigodna šala zadržali su narod i oživjeli nikad zapostavljeno i vazda živo zajedništvo Božjega katorvaroškog puka.

Gastro prezentacija 2019. godine

I ove godine sudjelovali smo na Gastro manifestaciji u našem Kotor Varošu. Kako je vrijeme godišnjih odmora bojali smo se da nećemo biti uspješni jer je dosta žena otišlo na odmor ali uzalud je bilo strahovanje. Naše žene su se svojski potrudile i napravile hrpu kolača i slanih jela, te smo u ponudi imali 37 vrsta svega i svačega. Ne moramo naglašavati da je degustacija bila uspješna, na stolovima nije ništa ostalo, hrana je bila izvrсна i sve se pojelo, neki od nas nisu imali prilike ni kušati je.

Svi sudionici dobili su nagrade, a našem Župnom uredu pripala je nagrada za najveću ponudu slastičarskih proizvoda. Novčani iznos od 100 KM koji smo dobili donirali smo kao i svake godine u Kruh svetog Ante za pomoć siromašnima u župi.

Posjetitelji su mogli uživati u hrani, piću, kao i kupiti razne ručne radove i proizvode od aronije, a u glazbenom dijelu programa zabavljali su nas članovi ansambla "Žubor".

"Gastro-fest Kotor Varoš 2019" zajednički su organizirali općina Kotor Varoš i općinska Turistička organizacija. Zahvaljujemo svim sudionicama a sljedeće godine smislit ćemo još bolju i raznovrsniju ponudu.

Viki

Proslava Svetog Franje u Vrbanjcima

Blagdan sv. Franje proslavili smo u Vrbanjcima na samu svetkovinu sv. Franje 4. listopada pučkom misom u 11 sati a pripremali smo se misama trodnevnica. Da ljudi i vjernici kotorvaroškog kraja vole svoje Vrbanjce vidjelo se po punoj crkvi. Veliki broj vjernika se skupio iz obje župe, a pristiglo je dosta vjernika i iz inozemstva.

Pučku misu predvodio je vlč. Pero Marjanović, župnik iz Matulja uz koncelebraciju upravitelja župe fra Zorana Mandića. Vlč. Pero se u propovijedi osvrnuo na lik i djelo sv. Franje a spomenuo je i naše vjernike kojih ima dosta

na njegovoj župi u Matuljima. Pohvalio ih je kao velike kršćane i dobre ljude na koje uvijek može računati. Svjestan da se vjernici ne mogu pozvati na povratak u svoj rodni kraj jer su već u novim sredinama stvorili "nove živote" ali sretan kad vidi kako se veliki broj ljudi okuplja u svojim župama za blagdane prelazeći tisuće kilometara.

Po završetku mise, pred crkvom je ostao veći broj vjernika koji je imao prigodu okrijepiti se uz ručak koji su organizirali župljani i osvježiti se uz gutljaj osvježavajućeg napitka.

Viki

Bašćinska špilja odlaska i nade u povratak

I ove godine, na prvu subotu u listopadu, tj. 6. listopada, okupio se veliki broj vjernika i župljana kod „Bašćinske špilje odlaska i nade u povratak“ slaveći sv. misu za naše žrtve, zahvaljujući Bogu za njegova dobročinstva i stavljajući svoje živote u njegove ruke.

Svetu misu predvodio je fra Pero Karajica, ravnatelj KSA u Sarajevu uz koncelebraciju fra Zorana Mandića, fra Vinka Markovića, jajačkog gvardijana i fra Jure Stipića. U svojoj propovijedi fra Pero se osvrnuo na odlazak mnogih kotorvarošana ali i na pokazivanje ljubavi i brige za svoj kraj.

Poslije sv. mise svi su pozvani na ručak koji je prošao u lijepom prijateljskom okruženju i raspoloženju. Poznato je da Ekipa kod Kipa svake godine od 2012. Uz dogovor sa župnikom organizira proslavu svete mise kao i sami ručak i druženje svih kotorvarošana. I ovaj put, od srca se želimo zahvaliti Ekipi i neka ih prati i čuva Gospin zagovor ma gdje bili.

Radovi na crkvi u Orahovi

Naši ljudi, vjernici vole svoj kraj. Gaje ljubav i poštovanje prema svojim selima, kapelama, filijalnim crkvama a to su pokazali i ovaj vikend vjernici iz Orahove. Marijan Miškić i njegova ekipa i ovaj vikend proveli su radno. Proslavili su svetog Franju u Vrbanjcima i nakon slavlja krenuli put Orahove. Svi znamo koliko je selo Orahova udaljeno ali mnogi ne znaju kako je loš put, odnosno da ga nema. Trebalo je pješice i traktorom doći i dovesti materijal po blatu i vodi. Ali onaj tko voli, tko želi i uspije. Završili sus postavljanjem podnih pločica u crkvi kao i postavljanjem kamena ispred crkve

Hvala Marijanu i njegovim susjedima, prijateljima i svima koji su odvojili svoje vrijeme u ovim poslovima i svojski se potrudili oko završetka radova u crkvi.

Fra Zoran Mandić

Radionica u okviru projekta “Poštujemo žene iz ruralnih područja”

Projekt „Poštujemo žene iz ruralnih područja“ financira Europska Unija, a provodi Caritas biskupije Banja Luka u suradnji sa Caritasom Austrije. Opći cilj projekta je pridonijeti prevenciji nasilja u obitelji i nasilja nad ženama u ruralnim područjima kao što su Glamoč, Prijedor, Banja Luka, Kotor Varoš i Prnjavor.

Ovim projektom se žele osnažiti i ojačati kapaciteti žena iz ruralnih područja kako bi prepoznale nasilje u obitelji, te se borile protiv ovakvog oblika štetnog ponašanja. Također, želi se utjecati na svijest pojedinaca i društva da ne toleriraju nasilje u obitelji i nasilje nad ženama, te da stanu u obranu žena.

Jedan od specifičnih ciljeva jest i uključiti žene u procese odlučivanja, te kroz ojačane kapacitete zagovarati njihovo sudjelovanje u lokalnim politikama i strategijama.

Ciljna grupa projekta su žene iz ruralnih područja, ali i članovi obitelji, kao i lokalne zajednice institucije.

Kroz projekt se želi ukazati na različitost uloga koje imaju žene iz ruralnih područja u njihovim obiteljima, u zajednici, na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, u kulturnom i društvenom životu. Zatim, potaknuti senzibilitet isvijest svih nas o pokretačkoj snazi, marljivosti i svestranosti žena iz ruralnih područja, ali i barijerama i problemima s kojima se susreću žene, poput ograničenih ekonomskih mogućnosti, nezaposlenosti, siromaštva i opće isključenosti iz fokusa političkog i društvenog života.

Projekt pruža usluge savjetovanja i psiho socijalne potpore; organiziranje edukativnih i kreativnih radionica; organiziranje javnih rasprava i sastanaka donositeljima odluka; jačanje rodne ravnopravnosti; osobni razvoj i osnaživanje žena na svim razinama; poticanje volonterizma o prevenciji nasilja u obitelji i nasilja nad ženama.

Još jedna u nizu radionica u općini Kotor Varoš provedena je 8.10.2019. gdje su žene imale priliku naučiti nešto novo, razgovarati i provesti vrijeme u ugodnoj atmosferi.

Tanja Valentić

Kad se vrijedne ruke slože

Dana 18.10.2019. godine završeni su radovi oko župne dvorane u Vrbanjcima. Završeni su radovi oko vanjskog uređenja dvorane u sklopu koje je napravljena pečenjara i WC-ovi. Naime, već duže vremena osjećala se potreba za izgradnjom prostorije u koju će biti WC objekt. Nakon dužeg razmišljanja odlučilo se krenuti u izgradnju ne samo tih prostorija nego i jedne prostorije u kojoj će biti mogućnost korištenja kao što je pečenjara za zajedničke susrete.

Zahvaljujući vrijednim Vrbanjčanima na čelu sa g-dinom Matom Marićem koji se brinuo oko izvedbe tog projekta danas možemo zahvaliti Bogu i svetome Franji na tom završenom projektu.

Nabavili smo i 10 kamiona kvalitetne zemlje (cca 200 metara kubnih) koju smo rasporedili oko spomenutog objekta da bude ljepši i ravniji teren.

Fra Zoran Mandić

Tužna obljetnica

U subotu 19.10.2019. godine u župnom dvorištu ispred kipa mirno, dostojanstveno i molitveno obilježena je 27. obljetnica prisilnog izгона velikog broja katolika iz župa kotorvaroške doline: Kotor Varoša, Vrbanjaca I Sokolina. Svetoj misi u župnoj crkvi Rođenja BDM, prethodilo je polaganje vijenaca kod spomen obilježje u crkvenom dvorištu. Vjence su položile mnoge udruge. A u ime RH I ispred Državnog ureda za Hrvate u RH vjenac je položio g-din Zoran Piličić generalni konzul u Banja Luci, gđa Ivka Perići g-din Ivan Zeba.

Sve nazočne pozdravio je i dobrodošlicu im poželio fra Zoran Mandić, župnik župa kotorvaroške kotline. Fra Marko Bandalo je izmolio molitvu za sve poginule i za sve žrtve Domovinskog rata, kao i Drugog svjetskog rata, ukupno njih preko 700 što je zabilježeno.

Svetu misu predvodio je jajčki gvardijan fra Vinko Marković uz koncelebraciju Fra Marka Bandala, Fra

Petra Karajice, fra Jure Stipića, fra Franje Dalibora Stjepanovića I domaćeg župnika fra Zorana.

Nakon misnog slavlja upriličen je prigodni ručak za svenazočne vjernike, od kojih je većina pristigla iz susjedne Hrvatske, te Slovenije, Austrije i Njemačke.

Viki

Misijska nedjelja

Već dugim iz godinama predredbi BK BiH na predzadnju nedjelju u listopadu mjesecu obilježavamo Misijsku nedjelju. Tako smo u listopadu mjesecu prije sv. Misa nedjeljom molili Gospinu krunicu na Misijske nakane i prigodnim župnikovim riječima pripremali se za ovaj dan. Župnik nam je podijelio početkom mjeseca molitvu za Misije

koje smo molili svakodnevno a nedjeljom nakon cusv. Misa svizajedno. Na predzadnju nedjelju 20. 10. Ove godine pod sv. Misama skupljali smo prigodne darove za Misije.

Nadamo se da će i naš mali skromni dar pripomoći kao i naše molitve našim misionarima.

Viki

Misijska godina

Dragi moji, u tijeku je Misijska godina, započeta u listopadu 2018 i traje do listopada ove 2019. godine, koju su biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine proglasili za cijelu B i H. Ove godine je i izvanredni misionarski mjesec listopad. Osjećam posebnu zahvalnost za dar misija i spremnost tolikih mnogih da pođu u misije. Bogu hvala za tolike misionare iz cijelog svijeta koji su svojom žrtvom i vjerom prenosili tu istu vjeru u ovim krajevima i da je tako riječ Božja zaživjela po cijelom svijetu. Kako je i bio nalog Isusov za apostole (misionare): "Pođite po svem svijetu, propovijedajte evanđelje svemu stvorenju" (Mk 16,15).

Skoro će godina dana da sam došla u ovaj misijski kraj, Ugandu. Slušajući često ove gore navedene Isusove riječi bile su za mene poticaj poći u ovaj daleki kraj i svjedočiti svoju vjeru u Njega. Živeći i svjedočeći ovdje godinu dana iskustvo me potiče da ovdje i ostanem. Gledanje raznih dokumentarnih filmova, slušanje raznih emisija, čitanje tekstova i iskustava drugih mogu nam biti veliki poticaj za našu brigu o misijama, ali živjeti konkretni život misija sasvim je drugo iskustvo. Iako znam da je to nemoguće, ali pokušavam vam prenijeti bar dio iskustva i života ovdje. Početak je listopada. Kod nas sada počinjekišno razdoblje (proljeće). To je ovdje najbolji dio godine jer imamo puno

kiše. To znači da je sve oživljava. To je Život. Polja su puna ljudi. Kopača i sijača. O urodu sjetve puno toga ovisi (gotovo sve). To im je jamstvo da neće biti gladni. To sam već pisala, da obrađuju svaki obradivi dio zemljišta. Iako oni sami vide lagani napredak ipak je to još uvijek prepuno siromaštva i gladi. Sad se, tako kažu, mogu najesti bar jednom dnevno. Ako govorimo o većini, tako žive. Ima i manjine koja je malo bogatija.

Nije ovdje sve tako crno (osim što su im je koža crna). Njihove su duše doista svijetle. Vidi se to iz njihova radosnog susreta s Bogom na nedjeljnoj misi, kao i iz susreta s drugima i s nama, vidi se to u njihovoj tihoj i toploj riječi dobrodošlice, vidi se to u njihovom prelijepom osmijehu. Već sam pisala: djece je ovdje puno. Imaju oni i škole. Kakve god ali njima puno znače. Vole ići u školu, vole učiti, za to se bore i teško rade njihovi roditelji. Ipak često nisu u mogućnosti svima platiti školarinu, koja je ujedno (u mnogim školama) plaća učiteljima. Neki plate jedan ili dva terma, treći ne mogu i tako dijete gubi cijelu godinu.

Iz ovoga možete čitati da učitelji često i ne dobiju plaću. Zahvaljujući pomoći mnogih naših poznanika, mnogima smo omogućili školovanje. Od srca vam hvala. Kad tražimo od vas pomoć za misije, za školovanje djece to je minimum što u tom pogledu možemo činiti za ove ljude u Africi. Nedavno smo započele ovdašnje žene učiti mijesiti kruh i peći ga. Mnogima je to nepoznat pojam. Ima ga kupiti u

Shopu ali je preskup (5.000 UGX - 1,20 €). Kako funkcionira peć na drva oni ne znaju. Čudili su se kad su kod nas vidjeli. Oni imaju poseban način kuhanja. Tri kamena, između vatra i iznad lonac. I to je to. Znali bi oni sigurno sazidati peć ali su cigle skupe (za njih). Oni su zadovoljni s tim što imaju, jer za bolje i ne znaju. Ali uvijek se može napredovati, što i oni žele. Zato žele svojoj djeci priuštiti više.

Dragi moji, ne pišem vam ovo da čitate lijepe ili tužne priče već da vas potaknem da mislite, ne samo na nas misionarke i misionare, već posebno na ove kojima smo poslani i kojima želimo život učiniti još ljepšim.

Neka nam svima Gospodin pomogne da srcem čujemo Isusove riječi: „Što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste!“ (Mt 25,45).

*Mir i dobro želim vam svima!
s. Ivka Lučić, misionarka u Ugandi*

RAZGOVARALI SMO

Razgovor sa fra Petrom Karajicom ravnateljem HKO "Kruha sv Ante",

Fra Petar Karajica rođen je 1965. godine. Zaređen je za svećenika 29.06.1991. godine.

Od tada je bio župni vikar u Župi Brajkovići (1991-1993), Zenici (1993-1994), i Vitezu (1994-1995), te župni i samostanski vikar u Monopoliju, Italija. U Bariju je pohađao postdiplomski studij ekumenske teologije. Od 1998 do 2009. godine bio je župnik u Kotor Varošu, a od 2009-2018. godine župnik u Dobrinji u Sarajevu gdje je u potpunosti sagradio crkvu i pastoralni centar. U Kotor Varošu je, također zajedno sa drugim svećenicima i narodom obnovio tri župne crkve i kuće, i 15 grobljanskih kapela. Od mjeseca kolovoza 2019. godine fra Petar preuzima dužnost ravnatelja HKO „Kruh sv. Ante“, Franjevačke provincije Bosne Srebrene.

1. U okviru Kruha sv. Ante koje sve djelatnosti imate

HKO "Kruh sv. Ante", Franjevačke provincije Bosne Srebrene je ispružena ruka dobrih ljudi i zajedno s njima mijenja lice svijeta, unosi u njega više nade i sigurnosti. Bez obzira na životne okolnosti naša je trajna zadaća pružati novu nadu siromašnima i bolesnima, obespravljenim i ovisnicima, starijima i mlađima, svima onima koji očekuju da im vratimo osmijeh na njihova lica.

To činimo kroz slijedeće projekte:

1. *Pučke kuhinje i Jelo na kotačima* (Sarajevo i Vareš) – Jedan topli obrok dnevno dobiva oko 620 osoba. Bolesni i slabo pokretni (cca.45) dobivaju topli obrok u svom domu.
2. *Pomoć povratnicima i socijalno ugroženim obiteljima i pojedincima* –

Povratnici, socijalno ugrožene obitelji i pojedinci još uvijek dobivaju pomoć u hrani, odjeći i namještaju. Nažalost, u odnosu na prethodne godine ta je pomoć umanjena. Ipak, najugroženiji povratnici i socijalno ugrožene obitelji koje su nam se obratile nisu ostale bez ikakve pomoći.

3. *Potporna boljoj budućnosti* – U Franjevačkom studentskom domu osigurani su smještaj i dobri uvjeti za studij studentima iz BIH i inozemstva, trenutno njih 120.

Nude im se različite radionice za stručno osposobljavanje. Ujedno su uključeni u volonterski rad.

U Busovači djeluje Predškolska ustanova FRAMICA- HKO "Kruh sv. Ante" kao jaslice, vrtić i produženi boravak za oko 45 djece.

U Bugojnu uspješno djeluje igraonica *FRAMICA* za djecu predškolskog uzrasta.

Siromašnim učenicima osnovcima i srednjoškolcima pomaže se pri kupovini knjiga, plaćanju prijevoza, dijeli se školski pribor.

4. *Zdravstvena skrb kroz fizikalnu terapiju* – Od 2006. godine pružamo besplatne usluge djeci s poteškoćama u razvoju u okviru našeg Centra za fizikalnu terapiju u Sarajevu.

Kroz Centar za fizikalnu terapiju pružaju se rehabilitacijske usluge za osobe slabijeg socijalnog statusa.

5. *Skrb za stare, bolesne i nemoćne* – financijska i materijalna pomoć težim bolesnicima, nabavka pomagala i higijenskih sredstava nepokretnima i slabo pokretnima, dostava jela u stan („Jelo na kotačima“), pomoć staračkim domovima, a u okviru našeg Centra za fizikalnu terapiju u Sarajevu najsiromašniji umirovljenici dobivaju besplatan tretman.

6. *Kućna njega – djeluje na području Županije/Kantona Sarajevo i Istočnog Sarajeva*. Medicinski tim pruža besplatne stručne usluge teže bolesnim, slabo pokretnim i nepokretnim osobama.

7. *Volontiranje 60+*, je naš projekt koji je fokusiran na osobe treće životne dobi gdje animiramo zdrave i pokretne starije osobe na volonterski angažman kako bi bili potpora svojim sugrađanima koji su, također, osobe treće životne dobi ali bez srodnika, slabo pokretni ili nepokretni, usamljeni i vezani za svoj dom.

8. *Prevenција i ovisnost* – pod našim okriljem radi udruga «*NARKO-NE*», čiji je prvenstveni cilj prevencija ovisnosti, daje savjete mladima za zdrav život. Već niz godina izdaje se i bilten *PREVENTEEN*, kojeg uređuju i u kojem uspješno surađuju mladi različitih religioznih i etničkih skupina.

9. Preko projekta *Stariji brat/Starija sestra* pruža se podrška djeci bez roditeljske skrbi ili u rizičnim obiteljima, kroz volonterski angažman mladih i uspješnih studenata kao dobrog uzora u životu ove skupine djece.

Pored navedenih aktivnosti, Organizacija je otvorena za sve vidove humanitarno-karitativnih djelovanja koja mogu pridonijeti poboljšanju kvalitete života pojedinaca i zajednice.

2. Kako uspijevate iznaći sredstva za pučku kuhinju

Projekt Pučke kuhinje je jedan od naših najznačajnijih projekata. Putem njega za naše korisnike osiguravamo obrok koji je, mnogima od njih, upravo jedino što imaju jesti. Naša Organizacija od 1995. godine ima pučku kuhinju na

Dobrinji, u najrazrušenijem dijelu Sarajeva. Pučka kuhinja je i danas na Dobrinji, na liniji razgraničenja u prostorijama Župnog ureda, i nudi topli obrok za egzistencijalno ugrožene pojedince i obitelji iz oba entiteta, bez obzira na njihovu vjersku i nacionalnu pripadnost.

Od 2000. godine postoji pučka kuhinja na Grbavici u Sarajevu i „Jelo na kotačima“, putem kojeg dostavljamo hranu u dom onih koji su sami i bolesni, najčešće starije osobe. Iste godine preuzeli smo skrb za pučku kuhinju u Varešu, koja se do danas financira samo uz pomoć dobročinitelja.

Pučku kuhinjukoriste socijalno ugroženi pojedinci i obitelji bez osnovnih uvjeta za život.

Korisnici toplog obroka u kuhinjama Kruha sv. Ante, osim što mogu doći po svoj obrok, imaju priliku i ručati u blagovaonicama. Tu se susreću s ljudima koji su u istoj situaciju, gdje dolazi do međusobne psihološke potpore, što je jako bitno za čovjeka u potrebi. Dolazi do poboljšanja kvalitete života ljudi koji se nalaze u stanju socijalne ugroženosti.

Svakim danom sve je teže iznaći sredstva za rad pučkih kuhinja i novčanu potporu kako bi se nabavile osnovne prehrambene namirnice i podmirili režijski troškovi. Nažalost, zbog nedostatka sredstava nismo u mogućnosti povećati broj korisnika. Sarajevska Županija za 80% korisnika daje potporu radu pučkih kuhinja, a sve ostalo prikupljamo od različitih donatora.

Nažalost, zakonski cenzusi su jako strogi, te mnogi građani ne uspijevaju ostvariti pravo preko Centara za socijalni rad zbog nekoliko kvadrata većeg stana koji su dobivali u prethodnom društvenom sustavu ili zbog nešto više mirovine od minimalne. Mnogi korisnici su bolesni i bez srodnika, te nisu u mogućnosti osigurati svu dokumentaciju koju traže ove ustanove. Za sve njih osiguravamo topli obrok uz pomoć naših dobročinitelja.

3. Tko vam najviše pomaže, imate li svaki mjesec osiguran bar dio sredstava za pučku kuhinju od Kantona Sarajeva

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljene osobe i izbjeglice Županije Sarajevo osigurava sredstva za korisnike koji ostvare prave na topli obrok putem Centra za socijalni rad. Kako sam već spomenuo, imamo određeni broj korisnika koji zbog životnih okolnosti, ne mogu ostvariti to pravo. Također, naša Pučka kuhinja Vareš nema osigurana sredstva.

Za pripremu obroka u Pučkoj kuhinji Vareš i ovih spomenutih korisnika u Županiji Sarajevo kao i, ukoliko je potrebna, dostavu hrane u dom korisnika: sredstva osiguravamo samo uz potporu dobročinitelja koju čini Franjevačka misijska centrala za Srednju i Istočnu Europu u Beču, različite društveno odgovorne firme i pojedinci koji žele putem nas pobrinuti se za one najpotrebitije.

4. Razlika biti svećenik u župi i ravnatelj u jednoj organizaciji

Biti svećenik u Župi je dio našega uobičajnog života, rada

s ljudima na pastoralnom području počevši od školske djece, mladih i posebne skrbi za starije. Većina tog posla se odnosi na dijeljenje i slavljenje sakramenata u Župi, a samo dio svoga vremena svećenik prema nadahnuću i svojim sklonostima može provoditi i u radu s onima koji su različitim vrstama potreba i ovisnosti, posjećujući bolnice, školske ustanove, domove staraca a ponekada i zatvore.

U velikim i tradicionalnim župama najviše se vremena provodi u župnoj administraciji i samom pastoralu. Kada je u pitanju biti odgovoran u jednoj organizaciji koja ima preko 30 djelatnika, to zahtijeva posve drugi stil rada i života, brinući se prije svega oko funkcioniranja cjelokupne strukture organizacije počevši od samih djelatnika, komunikacije s prijateljima i dobročiniteljima, korisnicima studentskog doma i svih onih koji traže našu pomoć.

Biti ravnatelj jest veliki izazov i poticaj ali je, također, i velika odgovornost za cijelu organizaciju koja ima svoje ustaljene radne termine, tako da je i za mene veliki izazov svaki dan putovati na posao, boraviti u uredu i vraćati se u mjesto stanovanja. Uvjeren sam da ću kroz ovo vrijeme uspjeti dati svoj doprinos u ostvarivanju zacrtanih planova i povjerenja koji mi je pružila Provincija.

Iako bih se radije bavio župnim pastoralom i ovo je prilika za nova životna iskustva, prilika da budem čovjek u administraciji.

5. Volonteri, ima li ih dovoljno, javljaju li se, što reći o njima?

Preko *Studentskog fonda «Kap dobrote»* stipendiramo najsiromašnije talentirane i vrijedne studente.

Radom s mladima, aktivno promoviramo volonterski rad. Svaki naš stipendist, potpisivanjem Ugovora o stipendiranju se obvezuje na volonterski angažman. Svaki naš student nastanjen u našem Studentskom domu ima priliku priključiti se, a mi ih od samog početka pozivamo i motiviramo na činjenje dobrih djela. Svakom volonteru osiguramo potrebnu edukaciju kako bi prepoznali što je to volonterski rad i šta donosi u naše živote, nakon čega im ponudimo odabir nekog od naših područja djelovanja gdje se mogu uključiti.

Lijepo je vidjeti mlade, talentirane osobe koje vrijedno uče i koje u volonterskom radu na kraju prepoznaju svoju snagu ali i motivaciju za činjenje dobra. Volonteri su naša snaga i ponos, i naša iskustva su jako dobra. Bosna i Hercegovina ima divne i vrijedne mlade ljude koje trebamo čuvati i učiniti sve da ih zadržimo ovdje.

6. U okviru Kruha sve. Ante postoji i studentski dom, koliko imate studenata, je li to dom za siromašne studente, koliko je cijena smještaja.

Franjevački studentski dom od 2005. godine nudi sve pogodnosti pravog hotelskog smještaja za studente iz Bosne i Hercegovine, kao i studente iz ostalih europskih zemalja koji studiraju u Sarajevu.

Blizina gradskog centra, autobusne stanice, studentskog kampusa, trgovačkih centara (SCC i Alta), predstavljaju dodatnu prednost boravka u Franjevačkom studentskom domu (FSD).

Smješten na Kovačićima, u Zagrebačkoj ulici, nadomak samom centru grada, dom pruža smještaj za 120 studenata raspodjeljenih u jednokrevetne, dvokrevetne i trokrevetne sobe. Svaka soba ima svoju kupaonicu. Uz minimalnu novčanu naknadu, moderno uređeni Dom pruža studentima ugodnu atmosferu za učenje i udoban boravak.

U sklopu doma je praonica rublja, čajna kuhinja, čitaonica, TV i fitness dvorana te 24-satno dežurstvo na recepciji. Na svakom katu se nalazi manji prostor za druženje i balkon. Uređeno je i vanjsko igralište za košarku i nogomet. Osiguran je jedan topli obrok. Najsiromašniji dobivaju besplatan smještaj i ručak, a oni koji su u mogućnosti plaćaju simboličnu cijenu koja pokriva osnovne troškove njihova življenja u domu.

Pokušavamo osigurati da kvaliteta smještaja bude uvijek u koraku s njihovim potrebama. Studentima pružamo besplatne edukativne radionice i priliku za obavljanjem društveno korisnog rada. Na ovaj način pomažemo studentima u osamostaljivanju i radu na sebi kroz zdravo i kvalitetno provođenje slobodnog vremena.

Pored smještaja i osiguranog ručka, tim iz Uprave je uvijek tu da im pruži psiho-socijalnu potporu i razgovor kada se suočavaju s izazovima nove sredine ili nekim drugim problemima koje susreću u studentskim danima daleko od svog doma.

7. Na koji način pomoći vašoj organizaciji

Sredstva za djelovanje se prikupljaju u župama gdje pastoralno djeluju franjevci Bosne Srebrene, kao i preko podružnica HKO "Kruh sv. Ante" u Australiji, Austriji, Hrvatskoj i Švicarskoj. HKO "Kruh sv. Ante" djeluje i pomaže zajedno s dobrim ljudima! Zato Vas pozivamo da nam pomognete kako bismo i mi drugima, najpotrebitijima mogli pomoći! Uz Božju pomoć i dobre ljude, ljubavlju pobijedimo svako zlo!

Jednokratnu uplatu možete napraviti putem Internet bankarstva ili u bilo kojoj poslovnici Vaše banke.

Transakcijski računi:

UniCredit Bank d.d. 3383202267235329;

ISP Banka Sarajevo 1549995000405634;

Devizni donatorski račun:

N a z i v : H K O " K R U H S V E T O G A N T E "

Sjedište: Zagrebačka 18, BIH-71000 SARAJEVO

Naziv banke: UniCredit Bank d.d.

IBAN: BA39 3383 2048 9299 3804

SWIFT: UNCRBA22

8. Nešto za kraj, za Glasnik, za svoju rodnu župu Kotor Varoš

Svi smo mi ljudi koji imamo svoje korjenje i mjesto podrijetla a to podrazumijeva užu obitelj, mjesto rođenja i širu rodbinu koju nismo sami birali nego stekli. Lijepo je biti povezan sa svojim rodnom krajem i gajiti plemenite osjećaje prema njemu i onda i kada je on ranjen, porušen i raseljen.

Kroz ovih desetak godina rado navraćam u rodni kraj i ponosan sam na ljude iz našeg kraja, koji su još uvijek ostali povezani sa svojom rodnom grudom, iako su je neki već

odavno otpisali. Lijepo je vidjeti mnoštvo naših kortovarošana za velike blagdane kao što su Božić, Uskrs, Velika Gospa, Sveti Rok, sv. Franjo i Svi Svete. Bar na koji dan naš kraj oživi i ljudi posjećuju jedni druge, i svoje pokojnike.

Dobro je dok još ima takvih domoljuba, ali je veliko pitanje što će biti za 10-20 godina.

Drago mi je da je naš narod ponosan na svoj kraj, a također i vrlo osjetljiv na humanitarne i socijalne aktivnosti koje se provode u različitim mjestima. Mnogi i sami pokreću takve aktivnosti a velika većina sudjeluje svojim priložima. Tako su naši ljudi kroz ovih deset godina dali svoj doprinos za izgradnju Župnog i pastoralnog centra sv. Franje Asiškoga na Dobrinji, gdje sam proveo zadnjih 10 godina.

Na poticaj župnika fra Zorana Mandića neki su se odmah uključili svojim priložima i za projekte HKO "Kruha sv. Ante" u Sarajevu.

Svima poručujem da i dalje volite život, rodnu grudu, svoju obitelj i radno mjesto, naše drage svetinje a dobri i milosrdni Bog neka po zagovoru Blažene Djevice Marije, sv. Franje i sv. Roka učvrsti našu međusobnu ljubav i solidarnost kako bismo i dalje bili blizu jedni drugima i pronosili slavu našeg rodnog kraja.

Razgovarala Viki

U Kotor Varošu izložba starih časopisa i novina

KOTOR VAROŠ - Izložba starih časopisa i novina iz Zavičajne zbirke otvorena je 19.09.2019.godine u kotorvaroškoj Narodnoj biblioteci, povodom obilježivanja Dana biblioteke.

U izložbenom prostoru ove biblioteke posjetitelji mogu u naredna dva tjedna pogledaju časopise koji su sedamdesetih, osamdesetih i devedesetih godina prošlog vijeka izlazili na području kotorvaroške opštine.

Direktor Narodne biblioteke Bojana Vasić istakla je da u Zavičajnoj zbirci imaju 45 serijskih publikacija, odnosno novina i časopisa.

Prema njenim riječima, najstariji časopis - "Zora", izdat je sedamdesetih godina prošlog vijeka, a izdvojila je još i list "Staze", čiji je izdavač bio tadašnji Srednjoškolski centar "Veselin Masleša", zatim "Informator" i "Glasnik kotorvaroškog kraja".

"Pažnju posjetilaca privukla su i izdanja 'Glas mladih' i 'Planina', a sačuvani su i primjeri novina iz odbrambeno-otadžbinskog rata - 'Vlašički vidici' i 'Vrbanjski tokovi'", navela je Vasićeva.

Vasićeva je naglasila da je osnovni cilj izložbe staviti akcenat na Zavičajnu zbirku, koja, ako je bogata, predstavlja osnovu za očuvanje tradicije i kulturne baštine jednog zavičaja.

"Želimo podsjetiti izdavače da su prema Zakonu o bibliotečko-informacionoj djelatnosti dužni da narodnoj biblioteci na svom području dostave po jedan obavezan primjer štampane ili na drugi način izdate publikacije", istakla je Vasićeva.

www.nezavisnenovine.com

Veliki događaj u obitelji Marić

Naši roditelji Ilija r. 30.09.1940. i Mara r. Stipić rođena 4.2.1942. godine u Šibovima, proslavili su u subotu 5.10.2019. godine svoju 60-tu obljetnicu braka ili dijamantni pir. Svetu misu predvodio je naš župnik fra Zoran Mandić.

Vjenčali su se 1959. godine na blagdan Male Gospe u našoj kotorvaroškoj crkvi koja je također posvećena rođendanu naše nebeske Majke Marije.

U braku im se rodilo jedanaestero djece, od kojih smo nas osmoro živi i zdravi Bogu hvala a troje su umrli u dojenačkoj dobi. Imaju 24 unučadi i 14 praunučadi.

Jedan unuk je poginuo kao dječak od 10 godina.

Kćeri Kata (1960.), Ivka (1963.), Manda (1964.), Anka (1971.), Marija (1972.), Antonija(1976.), sinovi Petar Pejo (1966.) i Anto Dudo (1969.).

Zlatni pir ili 50 obljetnicu braka proslavili su 2009. godine uz obnovu zavjeta na svetoj misi na groblju u Šibovima na blagdan sv. Antuna Padovanskog.

Mi, njihova djeca zahvalni smo im za ljubav i žrtvu koju su činili ali i danas čine za nas.

Želimo im dug i miran život uz obitelj Božjeg blagoslova.

U ime braće i sestara Ivka Grgić

Sokoline, Pastoralno svećenstvo

Redoslijed župnika ove župe načinjen je prema maticama župe, a osnovne podatke o njima našli smo uglavnom u šematizmima provincije Bosne Srebrene. Od osnivanja župe do danas ovdje je djelovalo pedesetak župnika, od kojih neki i po više puta. Bili su to idući kronološkim redoslijedom:

MANDIĆ Josip fra Pavao- Rođen 17. listopada 1847, umro u Gučkoj Gori 4. travnja 1904. Bio je župnik od svibnja 1901. do svibnja 1903.

DRAŽETIĆ Luka fra Ilija – Rođen u Vlakovićima kod Guče Gore 22. ožujka 1855, umro u Gučkoj Gori 12. kolovoza 1924. Bio je župnik od svibnja 1903. do svibnja 1907, te od studenog 1913. do kolovoza 1916.

KULIJER Ivan fra Radoslav - Rođen u Fojnici 17. listopada 1869, gdje je i umro 22. studenog 1935. Bio je župnik od svibnja 1907. do svibnja 1910.

PEULIĆ Ivan fra Jerko – Rođen u Bosanskoj Gradišci 18. srpnja 1872, umro u Stenjevcu 4. lipnja 1915. Bio je župnik od svibnja 1910. do svibnja 1912.

BAŠIĆ Ivan fra Anđeo - Rođen u Banjoj Luci 2. travnja 1879, umro na Petrićevcu 12. svibnja 1925. Bio je župnik od svibnja 1912. do lipnja 1912.

PAVLAK Mijo fra Franjo – Rođen u Veljacima 28. rujna 1873. Bio je župnik od lipnja 912. do srpnja 1912.

PAVELIĆ Anto fra Jerko - Rođen u Vaganu (Hrvatska) 17. svibnja 1873, Umro u Kotor Varošu 23. prosinca 1913. Pokopan na čepačkom groblju. Bio je župnik od travnja 1913. do studenog 1913.

ALAUPOVIĆ Franjo fra Anzelmo - Rođen u Busovači 10. svibnja 1881, umro u Travniku 27. siječnja 1944. Bio je župnik od kolovoza 1916. do lipnja 1919.

ČENGIĆ Augustin fra Blaž – Rođen u Staroj Rijeci 7. veljače 1855, umro na Petrićevcu 22. lipnja 1911. Bio je župnik od svibnja 1923. do travnja 1924.

ŠKARICA Grgo fra Branko -Bio je župnik od travnja 1924. do svibnja 1925.

HRVAT Franjo fra Anto -Rođen u

Staroj Rijeci 11. studenog 1888, umro u Barlovcima 5. rujna 1967. Bio je župnik od svinja 1925. do kolovoza 1926.

JARANOVIĆ Juro fra Jaroslav -Bio je župnik od kolovoza 1926. do svibnja 1927.

JURIĆ Franjo fra Jako - Rođen u Docu 24. travnja 1861, umro u Gučkoj Gori 18. rujna 1941. Bio je župnik od svibnja 1927. do svibnja 1929.

VUKIĆ Grgur fra Josip - Rođen u Tolisi 10. lipnja 1870, gdje je i umro 1. siječnja 1948. Bio je župnik od svibnja 1929. do lipnja 1934.

SOKOLOVIĆ Stjepan fra Kletu - Rođen u Slavonskom Brodu 25. studenog 1893. Bio je župnik od lipnja 1934. do listopada 1934.

S. Kovačić, Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 173.-174

Svi sveti

Što slavimo na blagdan Svih svetih, a što na Dušni dan? Što zapravo znači kada kažemo da vjerujemo u općinstvo svetih?

Prvog dana mjeseca studenog a svake godine slavimo blagdan Svih svetih. Tog dana slavimo one svece I svetice koje je Crkva proglasila svetima, kao i one koji nisu proglašeni svetima, ali su svojim životom stvarili ideal kršćanskog života te su njihove duše ušle u kraljevstvo Božje pošto su nakon smrti njihove krsne haljine ubijeljene u krvi Jaganjčevoj.

Kako ne znamo po imence svih koji su umrli na glasu svetosti, Crkva je odredila ovaj dan kada se zajednički moli za sve svete I blažene, poznate i nepoznate.

Riječ je o onom beskrajnom mnoštvu običnih ljudi, mnoštvu koje nam svjedoči da svetost ne znači nenormalnost, bespriječnost, nego znači puni nultudskosti. Stoga su na svetost pozvani svi kršćani, svih razdoblja I svih životnih okolnosti. Kao

što je lijepo rekao papa Benedikt XVI., da bi mogli biti sveti, nije potrebno činiti izvanredne pothvate I djelaniti posjedovati posebne karizme, već jednostavno služiti Kristu, slušati ga I slijediti bez obeshrabrenja u teškim trenucima. Samo s njegovom pomoći možemo postati svetima.

Dušni dan slavimo svake godine 2. studenoga, kada se sjećamo svih svojih dragih pokojnika. Pohodi grobovima I grobljima u tom pogledure doviti su znak pažnje I vjere. Tog dana vjernici mole za duše svojih dragih pokojnika, za njih pale svijeće na grobovima, prisustvuju svetoj misi, povezujući se tako svojim molitvama s njima I moleći Božje milosrđe da ih što prije očisti od svih slabosti te da ih uvede tamo gdje s oka svaka suza nestaje.

Tako je Dušni dan ili Dan svih vjernih mrtvih i zrakršćanske nade i vjere u zagrobni život što liturgija ističe riječima: »Tvojim se vjernima, Gospodine, život mijenja, a ne oduzima. I pošto se raspadne domovo zemnog

boravka, stječe se vječno prebivalište na nebesima. "Mi za duše svojih dragih pokojnika molimo duboko vjerujući da će oni, kada dođu u kraljevstvo Božje, biti naši zagovornici. Vjerujemo da će oni moliti za nas da ne promašimo svoj konačni životni cilj, da i mi uđemo u kraljevstvo Božje I tako budemo pri brojeni općinstvu svetih".

Datumska povezanost blagdana Svih svetih I Dušnog dana dobra je prilika za razmišljanje o vječnosti. S tim u svezi, kao što je jednom prigodom istakao papa Benedikt XVI., treba se upitati očekuje li uopće su vremena čovjekvječni život ili pak vjeruje da to pripada već preživjelol mitologiji. U ovom našem vremenu, više negoli u prošlosti, čovjek je toliko zauzet zemaljskim stvarima, tako mu često biva teško misliti na Boga kao protagonista povijesti I samoga našeg života. Blagdan Svih svetih I Dušni dan mogu biti vrlo poticajni za razmišljanje o tome.

don Luka Prcel

Preuzeto iz knjige vjera u pitanjima

Obiteljski imenar - Antun Jarm

IMENA I IMENDARI

Melanija je ime načinjeno od grčkoga pridjeva *melas* -crn, taman, mračan, *žalostan* (u drugom padežumelanos). Oznaka se ponajprije odnosi na boju kože, puti i kose, dakle, - crnka. Izvedeni su oblici Lana, Lanča, Lanka, Lanica, Melka, Mejica, Melana, Nija.

Spomendan je svete Melanije (mlađe) 31. prosinca, ali se jedva može naći u redovitim pučkim kalendarima, jer je toga dana „jači“ sveti Silvestar. Melanija je bila kćer uglednog i vrlo bogatog rimskog senatora Valerija Publikola, rođena godine 383. U njezinoj 13. godini prisilili su je na udaju, ito za rođaka Valerija Severa Piniana. Kod rimskog plemstva bile su

česte ženidbe među rodbinom, da bi se lakše sačuvalo bogatstvo. Oboje djece iz tog braka rano je umrlo. Nakon toga Melanija se s mužem povukla iz bučnog javnog života. Unatoč protivljenju rodbine imanje su trošili za pomoć siromašnima (na njihovim je posjedima radilo 8.000 robovakojava su podarili slobodu), podizanje samostana i crkava. Pred navalom Gota (koji su opljačkali Rim) sklonili su se na imanje u Siciliju. Tu je Melanije živjela zasebno, u skupini kršćanskih djevojka i žena, poput redovnica u samostanu, a muž sa skupinom kršćana, poput redovnika. Bilo je to vrijeme nama malo poznatih i za našashvaćanja neobičnih pokreta i oblika duhovnog

života. Melanije je ponajviše pomagala njegovati bolesnike i skrbila se za bjegunce i prognanike.

Budući su provaljivala germanska plemena, Melanija je sa cijelom zajednicom godine 411. godine preselila u Tagastu u Sjevernoj Africi. Tu su Malanija i njezin muž Pinian imali posjede. Dijelili su ih samostanima i crkvama, a sami osnovali po jedan muški i ženski samostan. Nakon sedam godina Melanija s mužem i majkom Albinom prelazi u Palestinu. Nastanili su seu Jeruzalemu. Umre joj majka, a ubrzo i muž (431.). Melanija boravi u samostanu nedaleko od Maslinske gore, koji je sama utemeljila. Uz intenzivni duhovni život posluživala je bolesnike i

hodočasnike. Budući da je dobro znala latinski i grčki, prepisivala je stare rukopise. Umrula je u Jeruzalemu u posljednji dan godine 439.

Na dan 8. lipnja spomendan je svete Melanije starije, bake spomenute svete Melanije mlađe.

Mercedes je ime prema marijanskom blagdanu, koji se španjolski zove *Maria de las Mercedes*, latinski *Marta de Mercede* (*captivorum*) a hrvatski *Gospa od otkupljenja* (*sužnjeva*) ili *Marija od milosti*. Blagdan je nastao u povijesnoj nevolji 12. i 13. stoljeća. Maurski gusari, muslimani, zalijetali su se na španjolske obale hvatali i

odvodili kršćane te ih kao roblje prodavali na gradskim trgovinama Tunisa i Alžira. Iz želje da se toj nevolji doskoči u Barceloni je osnovana najprije bratovština, koja se posvetila otkupu sužnjeva od muhamedanaca. Osnivač joj je bio sveti Petar Nolasco (1182.-1256.), laik. Družbu posvećuje Djevici Mariji "od otkupa" latinski „de mercede“. Redovnike su prozvali mercedari (latinski *Mercedes-Plaça*, otkupnina).

Članovi su bili mnogi plemići, laici i svećenici. Redovnička im je odjeća bila bijela sa crvenim križem (zametak današnjeg Crvenog križa). Svoja materijalna sredstva i darove dobročinitelja upotrijebili su za otkup

zasužnjenih u Africi. Kada je oko godine 1500. prestala potreba otkupa sužnjeva, red je prihvatio druge misionarske zadaće. Ustanovili su i svoj blagdan Gospe od otkupljenja (24. rujna) koji je više stoljeća bioproširen na cijelu Crkvu. Kod posljednje je reforme kalendara dokinut, premda se još uvijek nađe u kalendarima. Osobe s imenom Mercedes slave svoj imendan 24. rujna ili 24. svibnja na blagdan *Marije Pomocnice* kršćana. Inačice su ovog imena Meca, Mera, Meri, Merica, Merca (marka poznatog automobila Mercedes odabrana je po ženskom imenu).

Metod v. Ćiril

Ljekaruša fra Jure Marčinkovića

ZDRAVLJE

Rak limfnih žlijezda

PITANJE

Mlada sam osoba i bila sam uvijek zdrava, ali sada sam oboljela, a dijagnoza je limfom, tj. rak limfnih žlijezda. Postoji li prirodni lijek koji bi mi pomogao?

ODGOVOR

Morate se strogo pridržavati liječnikovih uputa i provoditi terapiju koju vam on odredi. Uz tu terapiju, korisno je da učinite sljedeće:

Papaja (*Carica papaya*). Pojedite svaki dan jednu manju papaju, zajedno s korom i sjemenjem. Najdjelotvornija je zrela papaja sa

žutozelenom korom. Dobro je operite, odrežite vrh gdje su bili cvijet i peteljka, kao i oštećene dijelove ili crne mrlje na kori. Sjeme možete staviti u svježe napravljeni sok od ananasa i popiti ga. Kura traje tri tjedna, slijedi tjedan stanke i onda se ponovi.

Stari recept Aboridžina. Ako ste uspjeli uzgojiti papaju (*Carica papaya*), uzmite 8-9 svježih srednje velikih listova, sitno ih nasjeckajte i stavite u dvije litre hladne vode. Pustite da provri i kuhajte oko dva sata na laganoj vatri dok voda ne uvri napola. Procijedite, ulijte u tamne boce i spremite u hladnjak. U hladnjaku je rok trajanja 4-5 dana pa i više. Čim postane mutan, čaj više ne smijete piti! Triput na dan popijte po 50 ml čaja. Čaj uvijek pripremite sami zato što onaj ponuđen na tržištu ili u ljekarnama nije tako kvalitetan pa nema ni velike koristi! Kod raka i teških bolesti čaj pijte svaki dan, a kura traje dva mjeseca.

Imela (*Viscum album*). U staklenu posudu stavite dvije šalice hladne vode, dodajte dvije vrhom pune male žlice imelinih listova, ostavite

preko noći (najmanje 12 sati), procijedite i popijte po šalicu ujutro natašte pola sata prije doručka i navečer prije spavanja. Kura traje tri tjedna, a nakon stanke od tjedan dana kuru prema potrebi ponovite još tri tjedna. Kod raka se iscrpak imele daje i u obliku injekcija. Tada je mnogo jači i djelotvorniji. To pacijentu mogu davati samo liječnici.

Molitva. Žudnju za srećom oduvijek prati težnja da se čovjek oslobodi bolesti i da shvati njezin smisao kada joj je izložen. Vjerniku je bolest sredstvo za sjedinjenje s Kristom i duhovno pročišćenje, a za one koji se nalaze uz bolesnu osobu, prilika za iskazivanje ljubavi. Bolesniku i njegovoj okolini bolest, poput ostalih oblika ljudskog trpljenja, uvijek stvara povlaštenu prigodu za molitvu, bilo da se moli za ozdravljenje bilo da se bolest prihvati u duhu vjere kao Božja volja. „Sve što zaištete u molitvi vjerujući, primit ćete“ (*Matej* 21, 21), a Isus je onaj koji liječi „svaku bolest i svaku nemoć“ (*Matej* 4, 23; 9, 35).

nastavit će se...

Leali Osmančević je magistrica komunikologije i asistentica na Odjelu za komunikologiju na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu. Znanstveni interesi su joj djeca i mediji, etika u medijima, humanitarne akcije i dječji domovi. Autorica je niza znanstvenih i stručnih radova te sudionica projekata vezanih uz djecu, medijski odgoj i komunikacijske vještine s djecom.

Djeca i videoigre

Edukativna uloga i izazovi u dječjem odrastanju

Videoigre čest su oblik zabave i provođenja slobodnog vremena među djecom različitih uzrasta, počevši od predškolske dobi, tinejdžera, ali i starijih maloljetnika te odraslih. Videoigre su temeljno nastale kako bi razvile niz pozitivnih utjecaja poput razvoja i pospješivanja motorike, otpornosti na stresne situacije, izoštavanje koncentracije, učenje uspjeha i neuspjeha te timske igre i pravila, razvijanju logičkog zaključivanja i svojevrsnu pomoć u odgojnim procesima usvajajući pozitivne obrasce ponašanja kroz pobjede i poraze te želju za usavršavanjem i napretkom. Uz navedeno, videoigre su jedan od najčešćih oblika zabave i provođenja slobodnog vremena među djecom, bilo da je riječ o mobitelu, tabletu, računalu, Play Stationu i slično. Industrija videoigara je u posljednjem desetljeću nadišla filmsku industriju, no ono što je zabrinjavajuće za sve koji su uključeni u dječji rast i razvoj te odgoj je podatak da je većina najprodavanijih videoigara upravo ona koja sadrži najviše nasilnih elemenata i likova. Trend nasilnih videoigara jednako je popularan i među djecom i među odraslima što je također

indikator ozbiljne štetne pojave u društvu. Videoigre same po sebi ne mogu naštetiti djetetu ukoliko je odabir videoigara kvalitetan. Takav odabir treba se temeljiti na radnji videoigre koja je pozitivna, iz koje dijete može nešto naučiti i u kojoj ne treba igrati nasilno kako bi dobilo dodatne bodove ili takozvane živote u igri kao što je slučaj u nekim od najpopularnijih videoigara poput Call of Duty (CoD) i Grand Theft Auto (GTA).

Izraženo i učestalo igranje videoigara djecu i mlade, ovisno o okolnostima u kojima odrastaju i osobnim preferencijama te samome odgoju, može uzrokovati imitiranje negativnih obrazaca ponašanja viđenih kod likova u videoigri, slabijim uspjehom u školi, poremećajima spavanja i prehrane te općenitog stvaranja takozvanog imuniteta na nasilje i nasilne scene u stvarnome životu kao i sve rjeđim održavanjem odnosa s obitelji i prijateljima. U najtežim slučajevima kojima je najčešći uzrok nedovoljna kontrola roditelja ili skrbnika nad djetetovim izborom videoigre jest i dugoročno stvaranje ovisnosti pa su se tome shodno počele otvarati i klinike te dnevne bolnice u sklopu psihijatrijskih ustanova u kojima se može potražiti pomoć za odvikavanje od prekomjernog igranja videoigara.

Korisni savjeti za odabir kvalitetnih videoigara:

- Pratiti dobne oznake na videoigramama i prilagođavati ih dobi djeteta.
- Dodatno čitanje opisa videoigre prije nego što je dijete počne igrati.
- Razgovor s djetetom o videoigri kroz pitanja o radnji, likovima, najboljim trenucima isl.
- Dodatnu pažnju posvetiti svim videoigramama u kojima sudjeluje istovremeno više igrača iz različitih dijelova svijeta posebice jer takve igre igračima omogućuju i dopisivanje s drugim igračima koji se ponekada mogu lažno predstaviti i zaokupiti dječju pažnju.

Za pomoć odraslima u odabiru primjerenih i kvalitetnih videoigara koristiti besplatan sustav PEGI unutar kojeg su navedene dobne oznake, osnovna obilježja videoigre, kratak opis radnje i poruke koju djeca mogu dobiti igrajući videoigru.

Videoigre same po sebi nisu štetan medijski sadržaj ukoliko se djeca i odrasli znaju pravilno njima koristiti, kvalitetno ih odabrati te ograničiti vrijeme igranja koje neće ugrožavati neke od temeljnih dijelova dječjega odrastanja (primjerice spavanje, obveze u školi, druženje s vršnjacima, zajedničko vrijeme s obitelji, prehrana i slično).

Izvor: Osmančević, Leali (2015.). Pozitivni i negativni medijski sadržaji, str. 55-61, u: Komunikacija odgaja — odgoj komunicira. Emocionalna i medijska pismenost (2015.), Zagreb: Pragma (*besplatno preuzimanje brošure u PDF formatu*)

Zlarin - otok bez plastike

Maleno mjesto Zlarin, na istoimenom otoku, nalazi se u neposrednoj blizini Šibenika. Riječ je o jednom od najsunčanijih otoka na Jadranu, a zbog blizine same obale, lako je dostupno mjesto za mnoge koji žele doći i provesti odmor u miru i tišini.

Tri Zlarinke Ana, Nataša i Ivana sa svojim projektom "Zlarin-otok bez plastike" odnijele su pobjedu u "antiplastičnoj borbi". U dvodnevnom Bootcampu sudjelovali su brojni timovi koji su svoja projektna rješenja pretvorili u poslovne modele te ih prezentirali stručnom žiriju. Žiri je zaključio da je ideja ovih djevojaka i više nego dobra, pa su ih s potpunim pravom proglasili pobjednicama. Pobjedničko rješenje koje je dobilo i novčanu nagradu djelo je **Ane Robb i Nataše Kandijaš**, te ekološke aktivistice **Ivana Kordić i Jelena Radošević**.

Provođenju ideje o životu na otoku bez plastičnog otpada Mjesni odbor Zlarina i Turistička zajednica krenuli su nakon što je inovativno rješenje "Zlarin – otok bez plastike" proglašeno najboljim u okviru inicijative zaustavljana dotoka plastičnog otpada u more pod nazivom "Adriatic PlasticChallenge", koju su organizirale udruge Terra Hub i Zona. "Poduprli smo ideju Ane Robb i njezinih prijateljica o izradi inovativnog rješenja za natječaj Adriatic PlasticChallenge i radimo na realizaciji modela o našem

otoku bez plastike", kaže predsjednik Mjesnog odbora Zlarin **Antoni Biberica**, piše Jutarnji list.

Novo lice Zlarina

Biberica tvrdi kako tijekom ljeta u Zlarinu imaju 15 tisuća plastičnih vrećica koje završe u otpadu, a veliki dio u moru i po otoku.

"U sklopu projekta 'Zlarin bez plastike' već do sljedeće turističke sezone namjeravamo izbaciti iz jednokratne uporabe plastične vrećice, čaše, tanjure, pribor za jelo i slamčice, radi drastičnog smanjivanja plastičnog otpada. Naši mještani zdušno podupiru ideju, a nadam se da će je prigrliti i brojni turisti", kaže Antoni Biberica.

Poticaji preko Turističke zajednice

"28. listopada sastajemo se s vlasnicima ugostiteljskih i trgovačkih objekata. Dogovoriti ćemo se koje plastične artikle možemo zamijeniti alternativnim i ekološki prihvatljivim rješenjima i u kojem razdoblju. Za financiranje promjena ugostiteljima i trgovcima pokušat ćemo osigurati novčane poticaje preko Turističke zajednice", napominje Biberica.

A na brojnim kulturno-zabavnim manifestacijama koje se organiziraju tijekom ljeta, koristiti samo čaše od kvalitetne plastike koje se peru u perilicama posuđa.

"Model je jednostavan: za svaku čašu, kad se naruči piće, korisnik će dati kauciju od nekoliko kuna. A kad

čašu vrati na bilo kojem ugostiteljskom štandu, novac dobije natrag. Komu nije stalo do novca pa ostavi čašu, nju će skupiti netko drugi, vratiti i unovčiti. Ovaj model već smo primijenili prošlo ljeto na koncertu Darka Rundeka i funkcionirao je besprijekorno", veli Antoni Biberica.

Zlarin je uspio te ove ljetne sezone plastika je izbačena iz prodavaonica i ugostiteljskih objekata. Zlarin je postao svjetska vijest kada je predsjednika Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović govoreći pred Općom skupštinom UN-a u rujnu 2019. istaknula Zlarin kao primjer za održivu ekologiju.

„Smatram kako naredne mjesece i nadolazeći 75. rođendan naše Organizacije 2020. godine ... moramo iskoristiti da bez straha koristimo instrumente kojima raspolažemo za napredak vlastitih naroda i vlastitog planeta i da odmah hrabro izmislimo nove. Na nama je da rješavamo najveće izazove globaliziranog 21. stoljeća: klimatske promjene, održivi razvoj, migracije, terorizam, oružje za masovno uništenje i nove tehnologije...

Klimatske promjene i onečišćenje ugrožavaju naše prirodne resurse, osjetljive ekosustave i naše Jadransko more. **Svake godine u našim oceanima i morima završi oko 8 milijuna tona plastičnih ostataka.** Plastika se nalazi u cjelokupnom morskome okolišu, od površine vode do morskog dna... Prošle godine, mladi entuzijasti iz područja zaštite okoliša okupili su cijelu lokalnu zajednicu kako bi započeli projekt pod nazivom „Odmorite se od plastike.“ Cilj im je bio u roku od godinu dana Zlarin pretvoriti u prvi jadranski otok bez plastike za jednokratnu uporabu i plastičnog otpada. Njihov projekt bio je lokalni, ali njihovi naporu su itekako globalni.“

<https://www.livecamcroatia.com/hr/kamera/zlarin-marina>

<https://net.hr/danas/hrvatska/prvi-hrvatski-otok>

Moje putovanje u Makedoniju, Grčku i Albaniju

Crkva sv. Jovana/Ivana Kaneoa

Bogu hvala na zdravlju, pa sam i ove godine putovala „Stopama sv. Pavla“. Putovanje je organizirao vlč. Marko Majstorović, župnik župe Uzašašće Gospodinovo iz Novog Travnika. U Globturovu autobusu nas je pedesetak. Uglavnom se poznajemo s ranijih putovanja. Ima nas iz Sarajeva, Novog Travnika, Busovače, Zavidovića. Svako naše putovanje je hodočašće s vjerskim i kulturnim obilježjem. Kažu da su naši domovi; kuće i stanovi samo čekaonice u kojima čekamo odlazak u vječnu kuću, pa smo stalno putnici.

Autobus s putnicima je pošao iz Novog Travnika, a iz Sarajeva smo krenuli 30.6.2019. u jutarnjim satima nakon euharistijskog slavlja u crkvi sv. Ćirila i Metoda. Provezli smo se dijelom Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Albanije i stigli u Sjevernu Makedoniju - Ohrid u noćnim satima. U hotelu Belvedere, koji zaslužuje sve pohvale, zapakirana večera nas je čekala u sobama. Nakon dobrog sna i doručka 1.7. (ponedjeljak) obišli smo Ohrid, a misu, za daljnje sretno putovanje slavili smo u grkokatoličkoj crkvi sv. Ćirila i Metoda. Dočekao nas je ljubazni župnik sa suprugom i troje djece.

Ohrid (**makedonski**: *Oxpud*, **albanski**: *Ohër* ili *Ohri*, **grčki**: *Οχρίδα* ili *Αχρίδα*, **turski**: *Ohri*) je grad na jugozapadu **Republike Sjeverne Makedonije**, na sjeveroistočnoj obali **Ohridskog jezera**. Ohrid je sjedište općine, koja ima oko 55.000 stanovnika. Grad se prostire po **Ohridskom polju**, a njegova povijesna jezgra nalazi se na hridi visokoj 792 m, koja poput rta ulazi u Ohridsko jezero. Zbog takvog položaja grada - na hridi (vo hrid) došlo je do **slavenskog** imena *Ohrid*. Od 1980. grad i jezero Ohrid na listi su UNESCO-ve svjetske baštine

kao spomenik kulture i prirode. Napominjem da je na obadrije liste uvršteno samo 27 spomenika; sedam u Europi – Ohrid je jedan od njih.

Ohridski biseri

Vjerojatno smo mnogo puta slušali o ljepotama i zanimljivostima Ohrida; grada i jezera. No, dok ne stanete i ne pogledate tu čistu vodu i ne osjetite miris svježine, sigurno nećete razumjeti ljude što vam govore. A, osupnut će vas njegova veličina. Gledajući jezero kao da promatrate beskrajno more. Jezero je čisto tako da razabirete i najmanje zrno pijeska gledajući kroz vodu. Jedno je od najvećih, najstarijih i najdubljih u Europi. Površina mu je nešto više od 358 četvornih metara, a dubina 289 m. Jezero je veliko ribo-lovište. Ima mnogo

vrsta riba, a tu je i 200 endemskih vrsta. Otiđite brodom ili gliserom do manastira/samostana sv. Nauma. To je granica S. Makedonije s Albanijom. Prilaz – šetnica i park u kojem je smješten samostan oduševit će vas. U parku je i voda sv. Petke. Nedaleko je izvor Crnog Drima. Dolazeći brodom proći ćete kraj Uvale kostiju – muzeja na otvorenom o načinu života nekadašnjih plemena.

Grad Ohrid se spominje vrlo davno. Nekada carski grad, o čemu svjedoči Samuilova tvrđava na visokim stijenama iznad jezera. Tu je i stari dio grada. Mijenjali su se vladari ali Ohrid je preživljavao sve mijene. Car Dušan osvojio ga je 1334. Grad je pretrpio velika stradanja 1466. kada ga osvaja Skenderbeg.

U devetom stoljeću bio je središte širenja kršćanstva. Tu djelovanje započinju učenici sv. Ćirila i Metoda: sv. Naum i sv. Klement. Nekada su, ovaj gradić zvali Slavenski Jeruzalem. Kažu da je turski putopisac Evlija Čelebija zabilježio da u Ohridu postoji 365 crkava – jedna za svaki dan u godini. S obzirom na malu površinu grada to je nevjerovatno. No, to ne možemo provjeriti. Sada uz crkvu sv. Nauma možete posjetiti katedralu sv. Sofije iz 11. stoljeća, crkvu sv. Jovana (Ivana) Kaneoa, sv. Klemena, sv. Đorđa (Juraja), sv. Stefana (Stjepana), Bogorodice Zahumske. Uz ranokršćanske bazilike tu je bazilika sv. Erazma iz četvrtog stoljeća. Vjerojatno najljepši položaj ima crkvu sv. J. Kaneoa i nalazi se gotovo na svim razglednicama Ohrida. U svako doba dana ostavlja posjetitelje bez daha ulijevajući u njih mir. Zalazak sunca iznad ove crkve je nešto što ćete uvijek pamtili.

Svakako otiđite na tvrđavu odakle ćete imati nezaboravan pogled na grad i jezero. Ako volite starine posjetiti ćete Helenističko kazalište te Izidin hram. O povijesti grada naučit ćete više posjetite li Narodni muzej i Muzej slavenske književnosti. Ohrid nije preveliki grad, pa možete dosta toga vidjeti u šetnji. Mali restorani će vas oduševiti, osobito ako ste ljubitelji makedonskih tradicionalnih jela.

Boraveći u Ohridu, sigurno ćete kupiti neku sitnicu od čuvenog ohridskog bisera. Zanimljivo je da se ovaj biser na nalazi u školjkama, već se izrađuje od ljuske ribe plašice. Tajnu načina izrade ovih bisera poznaju samo dvije obitelji u Ohridu: Talev i Filev. Oni posjeduju odobrenje – certifikat za izradu ohridskih bisera. Tajna izrade bisera prenosi se samo na muško koljeno – tako je bilo do sada. Kupite kod Filevih ili Talevih neku sitnicu i ponesite sa sobom tajnu izrade bisera.

Ohrid grad i jezero ostali su mi u srcu, a mi smo nastavili put u Solun.

pripremila: Luca Koroman

Foto galerija

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Učiteljica pita Pericu:

- Koja je najveća luka u Indiji?
Perica šuti pokunjen, a Ivica iza njega:
- Bombaj Perice, Bombaj! Perica:
- Ma, što ću bombati kad ne znam!

Kaže otac Perici:

- Ako i danas dobiješ jedinicu iz matematike, ti i ja se više ne poznajemo.
Kad se Perica vratio iz škole otac pita:
- Što si dobio iz matematike?
A, Perica će:
- Tko si ti?

Mama pita Pericu:

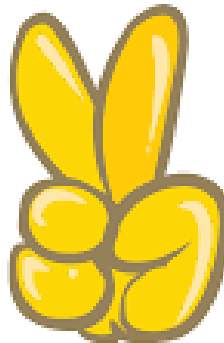
- Kako je bilo u školi na testu?
- -Dobro!
- Što ćeš dobiti?
- Neopravdani!

Učiteljica pita:

- Tko će kazati jedan isti glagol u prezentu i futuru?
Djevojčica: trčim i trčat ću.
Dječak: spavam i spavat ću.
Perica: jedem juhu i pile ću.

Kaže učiteljica Perici:

- Probudi tog što spava pokraj tebe.
- Zašto ja? Probudite ga Vi, pa Vi ste ga uspavali!

Maffine s orasima i kruškom

Potrebno je: 450 g brašna, jedan prašak za pecivo, dvoje jaja, 100 g kristalnog šećera, 20 g šećera u prahu, ½ žlice cimeta u prahu i po želji malo muškarnog oraščića, jedan vanilin šećer, 400 ml mlijeka, 150 g rastopljenog maslaca, 50 g oraha i 300 g krušaka.

Priprema: Jaja razbijemo u zdjelu i umutimo. Kruške ogulimo, očistimo i narežemo na kockice. Polovicu oraha nasjeckamo, a preostale jezgre ostavimo cijele. U zdjelu s prosijanim brašnom dodamo prašak za pecivo, kristalni i vanilin šećer, sjeckane orahe, kockice krušaka te začini cimetom u prahu i muškarnim oraščićem, pa izmiješamo sastojke.

U drugu zdjelu s umućenim jajima ulijemo rastopljeni maslac i sastojke te dobro izmiješamo pjenjačom (ručno). Zatim postupno ulijevamo mlijeko, stalno miješajući smjesu. Dobivenu smjesu prelijemo u zdjelu s mješavinom brašna, šećera, krušaka i oraha i miješajući lopaticom izradimo jednolično tijesto.

Potom kalup za muffine obložimo čašicama od papira, pomoću žlice ili grabilice za sladoled, napunimo ih

tijestom do 2/3 visine, svako tijesto nadjenemo cijelim jezgrom oraaha i sve zajedno stavimo u pećnicu, zagrijanu na 200°C, 15-ak minuta. Gotove muffine izvadimo iz pećnice, premjestimo ih na tanjur za posluživanje, posipamo šećerom u prahu i poslužimo.

U slast!

Nema raja bez rodnoga kraja!